

A LÉLEK POZITÍV HATÁSA A TANÍTÁS-TANULÁS FOLYAMATÁRA

Kodály Zoltán és Kokas Klára

Már jó ideje foglalkoznak a pedagógusok és pszichológusok a pozitív pedagógia jótékony hatásával (Oláh, 2005). Jelenleg a pedagógia egy megújulási folyamaton megy át. A szakemberek több irányú vizsgálatot folytatnak a pedagógiai-pszichológiai ráhatás minőségének javítása érdekében. Abban valamennyien megegyeznek, hogy a pozitív pedagógiai gyakorlat jelentősen megemeli a gyerekeknek a tanulás iránti szimpátiáját, sőt empátikus tünetek is jelentkeznek, amennyiben a gyerek ráhangolódik tanárára és szinte vakon követi azt. Az érzelmi ráhangolódás jó eszköze a zene. Nem új dolog, már az ősemberek és az őket követő primitív törzsek szertartási-harci zenéi is ezt az utat járták. Amikor Kodály Zoltán felismerte a népzene (népdal) jelentőségét, ezen az úton járt, mert tudta, hogy egy nemzet felemelkedését a legjobban saját kultúrájának magas szinten való művelése jelenti. Tehát Bartókkal, Lajtával azon fáradozott, hogy minél több népzenei anyag kerüljön az oktatás menetébe. Ezt tette az énekes kultúra fejlesztésével (kórusok alapítása) általános iskolai anyag más szemléletű feldolgozásával (Ádám Jenő, szolmizálási elméletei, gyakorlatai, amelyek sokszor Kodály segítségével születtek). Új típusú iskolák létrehozása (ének-zenei tagozatos általános iskolák) mind ezeket a törekvéseit öregbítették. Az más kérdés, hogy követőinek egy része, ezeket az elveket maguknak sajátították ki. (külföldön alapított Kodály-módszer iskolák), amelyek inkább a profitszerzés céljait tartották szem előtt semmint a magyar nemzet kulturális felemelkedését. Kodály ellenzői, főleg a hangszeres kultúra kiváló művelői, kifogásolták az u. n. Kodály módszer mindenhatóságát, a szolmizálás egyedül célravezető útját, amely a „Kodály módszer” alapkövét jelentette. A szolmizálás Kodály szemében soha nem volt olyan cél, ami nélkül az énekes kultúra nem fejlődhetett volna. Követői ezzel szemben piederasztálra emelték, mert számukra az volt megfogható, tanítható, abból lehetett tanítási módszert készíteni. Egy darabig ezt tették Kokas Klárával is, mert nem értették a nagy egyvelegben, hogy mit is akar Kokas Klára, nem értették tanításának lelki vonatkozásait, és inkább eliminálták azt a tanítási módot, ahogy Kokas működött. Halála után, talán önmaguk igazolására Kokas társaságot alapítottak, mint akik korábban ugyan tudták, de félreértették, hogy mit is akar Kokas. Végül elérkezett az idő, hogy Kokast érdemei szerint méltassák. Kokasnak szimpóziumokat, tanfolyamokat szerveztek, amelyeken sok

fiatal magyar zenész vett részt. Ők még nem tudták, hogy a Kecskeméti Kodály Intézet is vonakodott Kokas előadásaitól, mert a külföldi hallgatók nem igazán tudták követni Kokas „módszerét”. Ami nem is csoda, mert a nagy zenészek sorra elzárkóztak, ha a módszerükről kérdezősködtek. Nemcsak Kodály, de Orff is hasonló véleményen volt. Ennek ellenére a világon az Orff és Kodály módszert propagálják. Kokas is ebbe a sorba tartozott, valamit felfedezett, amit nem lehetett egy tanítható módszerbe foglalni. Nála a lélekkel való muzsikálás játszotta a fő szerepet. Tóth Teréz legutóbbi cikke a Parlandóban ([Tóth Teréz: Az ismeretlen tudás nyomában. Nyelvi kifejezőképesség Kokas Klára gyermekszövegeiben \(pdf\)2020/1. sz.](#)) a gyerekek mesevilágának nyelvezetét kutatja. Bár a cikkből nem derül ki, hogy a felnőttek is olyan világot járnak-e be a Kokas foglalkozásokon, mint a gyermek. Tóth Teréz nem meri transzportálni a felnőttek világába, mert beleütközne a mai tudomány lélekkel kapcsolatos dilemmáiba.

Nos, elérkeztünk valós témánk kifejtéséhez. Számunkra a lélek nem az agyműködés valamilyen képződménye (fizikai vagy kémiai), hanem az embert alkotó energia egyfajta megnyilvánulása. A lélek határtalan energia, amely a világmindenséget kormányozza, alkotja, építi és rombolja (evolúció – káosz), az ember, ennek az energiának magas szintű szerveződése. Ezt az energiateret saját életének megteremtésére és túlélésére használja fel.

Kokasnak a gyakorlataiból kiolvasható ennek a lélekenergiának a jelenléte (A zene felemeli a kezem-1992; Öröm, bűvös égi szikra – 1998.).

Sapszon Ferenc (1999) Kodály és saját belátása szerint az énekes kultúra megmentésére speciális iskolát alapított, amely változó minőséggel és színvonalon dolgozott, anyagi támogatás híján, nem jósolható neki nagy jövő.

Sapszon sok tekintetben követte Kokas Klárát, a szívből való éneklést hangsúlyozta. Olvasatunkban ez a lélekből való éneklést jelenti.

A zene mellett természetesen más tárgyak is fontosak a gyerek fejlődése szempontjából. Eljött a preferencia számítások korszaka. A motiváció kutatás jeles képviselői hazai és nemzetközi felmérésekben vettek részt (Józsa, 2007). A statisztika átvette az uralmat olyannyira, hogy a megszületett eredmények arra engedtek következtetni, hogy a gyerekek tanuláshoz való

viszonya lényegesen megváltozott. Volt ugyan olyan teszt is, amelyből valami fejlesztő program is kibontakozott (Janurik, 2007). De alapvetően a tesztkészítők java része megelégedett a kapott eredmények méltatásával. Az igazi probléma nem ez volt, hanem az, hogy a megismételt tesztfelmérések az eredeti tesztfelvétel eredményeitől több ponton eltértek. A tesztek reliabilitás mutatói labilissá váltak, azaz tudományos eredményeknek nem voltak elfogadhatók.

Józsa Krisztián, Janurik Márta, Szabó Norbert

A kitűzött cél elérése elmaradt. A felmérések nem adtak alapot egy fejlesztő program kidolgozására. Mára a motivációkutatás lendülete leapadt.

A gyerekek tanulásban elérhető színvonalának emelése továbbra is kérdésessé vált. Saját megfigyeléseink alapján egy újabb, (bár eredetileg nem új) a gyerekek tanuláshoz és pedagógusukhoz való viszonya talán javítható.

De ehhez át kell formálni egy, velünk együtt élő jelenség, a lélekről vallott nézeteinket. Az írás korábbi szakaszában már tettünk erre kísérletet, most pedig a lélek működésének tanulásra, tanításra kifejtett hatásáról számolunk be. Példánkat a zeneoktatásból vettük, mivel a zene és a lélek kapcsolata már a nagy klasszikusokat is foglalkoztatta (Arisztotelész, 1984). Arisztotelész a következőket írja: „A zene érzelmeket fejez ki, s ezzel kedélyünkre hat, lelkünk rokonhúrjait megrezegteti, indulatainktól és szenvedélyeinktől megtisztít (katharxis), buzdít és lelkesít. Mindezen hatások gyakori ismétlődése nyomot hagy a lélekben (a léleknek tehát van emlékezete – saját megjegyzés), azaz a zene képes a léleknek bizonyos erkölcsi minőséget adni.” (Politika, 1984, 166.).

Platón és Arisztotelész (Raffaello: Athéni iskola c. festménye) (részlet)

Példánk a következő. Egy zongoratanár, ha új darabot akar növendékével megtanítani, először eljátssza azt, vagy azokat. A darab nehézségét a gyerek tudásszintjéhez méri, legfeljebb egy kicsit nehezebbet ad. A tanár azokból a művekből választ, amelyek számára korábban szépnak bizonyultak. Ha a gyerekek az előjátszott darabnak csak egy morzsája is tetszett, a mag el van vetve. Már csak öntözni kell (foglalkozni vele) és szép terebélyes fává növi ki magát. A morzsa megszületéséhez viszont kell a gyerekeknek a tanár iránt érzett szimpátiája. A lélek dolgozni kezd és megteremti a műhez szükséges szellemi és lelki feltételeket. A gyerek élvezzi a darabot, tehát előbbre lépett a tanulás-befogadás létráján. Ez az átsugárzás más tárgyak esetén is előfordulhat, de leginkább a művészeti tárgyak alkalmasak ilyen pozitív átsugárzás létesítésére.

Nem véletlen tehát, ha Kodály a zene nyelvét és művelését tartotta egy egész nemzet felemelkedése feltételének.

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a tanítás-tanulás folyamatában az emberi lélek is aktív szerepet vállal, ahogy ezt már 2000 évvel ezelőtt Arisztotelész is hangsúlyozta (ld. korábbi idézetek). A lélek befogadó jelenléte (ld. zene és egyéb művészeti tárgyak) az érzelmek kapcsán azonosítható. Ezért feltételezzük, hogy a tananyag befogadása nagyban függ a lélek nyitottságán, ráhangolódottságán, a gyermeki és a pedagógus érzelmvilágának kapcsolódásán. A lélek nem hagyható ki a tanulói elsajátítás folyamatából. ezt nevezzük a **LÉLEK POZITÍV ÁTSUGÁRZÁS**-ának.

Irodalom:

Arisztotelész (1984): *Politika*. Gondolat, Budapest, 160.

Janurik, M. (2007): Áramlatélmény az iskolai énekórákon. *Magyar Pedagógia*, 4. sz.

Józsa, K. (2007): *Az elsajátítási motiváció*. A TANÍTÁS ÉS TANULÁS könyve. Műszaki Kiadó, Budapest.

Tóth, T. (2020): Az ismeretlen tudás nyomában. Nyelvi kifejezőképesség Kokas Klára Gyermekszövegeiben. *Parlando*, 2020/1. sz.

Sapszon, F. (1999): *Hozzászólás*. Inn: Kodály nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén (Szerk. Szőnyi Erzsébet), Kodály intézet, Kecskemét, 60.

Oláh, A. (2005): *Érzelmek, megküzdés és optimális élmény. Belső világunk megismerésének módszere*. Treffort Kiadó, Budapest

A képek forrása:

montazsmagazin.hu (Kodály Zoltán)

zeneakademia.hu (Kokas Klára)

www.2.u-szeged.hu (Józsa Krisztián, Janurik Márta, Szabó Norbert)

*Burián Miklós nyugalmazott főiskolai docens